

ZESTAW 1

MECHANIKA I FIZYKA STATYSTYCZNA FIIS-MiNWB-1 S1

Kontakt: Radosław Strzałka, pok. 315/D10, mail: strzalka@fis.agh.edu.pl

Zestawy dostępne pod adresem: http://galaxy.agh.edu.pl/~strzalka/#dydaktyka#mifs_mnb

Tematyka: wprowadzenie matematyczne: układy równań, wektory, pochodne, całki.

Proszę się zapoznać z **materiałami wprowadzającymi** do tematyki na bardzo podstawowym poziomie: [link](#) oraz [link](#)

1. Rozwiąż układy równań dwóch lub trzech zmiennych. (W przykładach c) i g) niewiadomymi są r, φ, ϑ , natomiast x, y i z są znane.)

a)
$$\begin{cases} x + 2y = 6 \\ 3x - y = 4 \end{cases}$$

b)
$$\begin{cases} y = x^2 - 16 \\ 3y - 2x = 8 \end{cases}$$

c)
$$\begin{cases} x = r \cos \varphi \\ y = r \sin \varphi \end{cases}$$

d)
$$\begin{cases} 6y = 2x^2 - 18 \\ y - 2 = x + 1 \end{cases}$$

e)
$$\begin{cases} x^2 + 9 = 2y \\ 3x = 8 - y \end{cases}$$

f)
$$\begin{cases} 4x^2 - 4x = y - 1 \\ 2x - 1 = -3y \end{cases}$$

g)
$$\begin{cases} x = r \cos \varphi \sin \vartheta \\ y = r \sin \varphi \sin \vartheta \\ z = r \cos \vartheta \end{cases}$$

h)
$$\begin{cases} 7a = 3 - 4b \\ 2a = 4b - 5c + 1 \\ a = 2 + 5c \end{cases}$$

2. Mamy trzy wektory $\vec{a} = [0, -3, 1]$, $\vec{b} = [1, 2, -1]$, $\vec{c} = [-2, 2, 6]$. Sprawdź, czy są wśród nich pary wektorów prostopadłych. Znajdź iloczyn wektorowy $\vec{a} \times \vec{b}$. Oblicz iloczyn mieszany $\vec{c} \circ (\vec{a} \times \vec{b})$.
3. Proszę wykazać, że objętość graniastosłupa zbudowanego przez trzy wektory jest dana przez ich iloczyn mieszany.
4. Znajdź pary wektorów prostopadłych spośród trójki: $\vec{u} = [1, 0, -3]$, $\vec{v} = [4, -2, 2]$, $\vec{w} = [3, 2, 1]$. Jakie są kąty pomiędzy wszystkimi parami wektorów? Ile wynosi objętość graniastosłupa zbudowanego przez te wektory.
5. [HRW Z.34/3] W równaniu $\vec{F} = q\vec{v} \times \vec{B}$ przyjmij $q = 2$, $\vec{v} = 2\hat{i} + 4\hat{j} + 6\hat{k}$ i $\vec{F} = 4\hat{i} - 20\hat{j} + m\hat{k}$ (w umownych jednostkach). (i) Ile wynosi stała m ? (ii) Ile wynosi wektor $\vec{B}$, wyrażony przez wektory jednostkowe, jeśli $B_x = B_y$?
6. [HRW Z.23/3] Udowodnij, że jeśli suma dwóch wektorów jest prostopadła do ich różnicy, to muszą one mieć jednakową długość.
7. [Wolny 1.1.2.] Udowodnij, że jeśli długość sumy wektorów jest równa długości ich różnicy, to wektory te muszą być prostopadłe.
8. [HRW Z.25/3] Dwa wektory, których długości wynoszą a i b , tworzą ze sobą kąt θ , gdy ich początki znajdują się w jednym punkcie. Wyznaczając ich składowe w prostokątnym układzie współrzędnych udowodnij, że suma $\vec{r}$ tych wektorów ma długość:

$$r = \sqrt{a^2 + b^2 + 2ab \cos \theta}$$

9. Użyj danych z zadania 2, aby znaleźć długość r wektora $\vec{r} = \vec{a} + \vec{b}$ (do obliczeń wykorzystaj kalkulator, nie zapisując żadnych danych na kartce/tablicy). Następnie, JEDNYM rachunkiem na kalkulatorze potwierdź ten wynik, korzystając ze wzoru z zadania 8.
10. Korzystając z definicji pochodnej, oblicz pochodną funkcji:

a) $f(x) = x^2$

b) $f(x) = \sin x$

c) $f(x) = 1/x^2$

d) $g(x) = \cos x$

11. Korzystając ze wzorów na pochodne funkcji podstawowych (patrz materiały dostępne pod linkiem), oblicz pochodne następujących funkcji:

a) $3 + x^5$

b) $\frac{1}{2} \sin x$

c) $\frac{2}{x^2}$

d) $(5 - x^3)^2$

e) $3 \cos(x^2 - 1)$

f) $x^2 e^{-2x^2}$

g) $\ln \frac{1}{1-x^2}$

Uwaga. e^x jest funkcją eksponencjalną, czyli funkcją wykładniczą o podstawie logarytmu naturalnego.

12. Proszę znaleźć równanie prostej stycznej do krzywej będącej wykresem funkcji $f(x) = 3 + 2x^2 + x^3$ w dwóch przypadkach: w punkcie $x_0 = 1$ oraz punkcie $x_0 = 0$.

Uwaga. Do znalezienia wyrazu wolnego 'b' w równaniu prostej trzeba wykorzystać fakt, że punkt $(x_0, f(x_0))$ należy zarówno do krzywej, jak i stycznej.

13. Pochodna często służy nam do znajdowania tzw. ekstremum lokalnego funkcji (maksimum lub minimum funkcji w pewnym zakresie dziedziny). Warunkiem koniecznym występowania ekstremum lokalnego jest zerowanie się pierwszej pochodnej funkcji. Z tego warunku znajdujemy wszystkie argumenty x_0 , dla których funkcja może mieć ekstremum (punkt x_0 nazywa się w matematyce „punktem podejrzanym o ekstremum”):

$$\text{Funkcja ma ekstremum lokalne w } x_0 \Leftrightarrow f'(x_0) = 0 \Rightarrow x_0 = \dots$$

- a) Znajdź ekstrema następujących funkcji: $f(x) = 2x^2 + 3x + 5$, $g(x) = e^{-(x-a)^2}$ (a -parametr)
- b) Moc wydzielona na oporniku R podłączonym do źródła napięcia o sile elektromotorycznej ε i oporze wewnętrznym r wynosi: $P = \frac{\varepsilon^2 R}{(r+R)^2}$. Traktując moc jako funkcję oporu $P(R)$ oblicz, dla jakiej wielkości oporu R moc jest maksymalna. Ile ona wynosi?
14. Wierzchołek paraboli jest jej ekstremum (globalnym). Wiedząc to, oblicz współrzędne $W(p, q)$ wierzchołka paraboli o ogólnym równaniu $y(x) = ax^2 + bx + c$.
15. Całka (wynik całkowania) jest funkcją pierwotną do funkcji danej (całkowanej). Oznacza to, że pochodna funkcji, będącej wynikiem całkowania, ma być funkcją pierwotną:

$$\int f(x)dx = F(x) + C \text{ (C-stała)} \Leftrightarrow f(x) = (F(x))'$$

Korzystając z tej definicji, „zgadnij” wynik całkowania następujących funkcji:

- a) $2x$ b) $\sin x, \sin(\omega t)$ (ω -stała, t -zmienna)   c) $4x^3 - x$ d) xe^{-x^2}
16. Tak jak pochodna ma interpretację geometryczną, tak i całka (oznaczona). Pozwala ona obliczyć pole powierzchni pod krzywą zdefiniowaną funkcją podcałkową $f(x)$. Całkę oznaczoną w granicach (a, b) obliczamy następująco:

$$\int_a^b f(x)dx = F(x)|_a^b = F(b) - F(a)$$

W ten sposób możemy np. obliczać drogę przebytą przez ciało jako pole powierzchni pod zależnością $v(t)$ albo pracę jako pole powierzchni pod zależnością $F(x)$.

- a) Proszę obliczyć pole powierzchni ograniczonej parabolą $y = x^2$ i osią x w przedziale $x \in \langle 0, 1 \rangle$.
- b) Znaleźć drogę, jaką przebędzie ciało poruszające się z prędkością o równaniu $v(t) = v_0 + at$ między chwilą $t_1 = 2$ s a chwilą $t_2 = 5$ s ($v_0 = 1$ m/s, $a = 2$ m/s²).
- c) Prędkość ciała poruszającego się pod wpływem siły oporu proporcjonalnej do prędkości zależy od czasu jak $v(t) = v_0 e^{-t/\tau}$, (v_0, τ - stałe). Proszę znaleźć całkowitą drogę, jaką przebędzie ciało w całym ruchu (czas biegnie od zera do nieskończoności).